

UDC 94.(477):069.02(477.83)

DOI: 10.20535/2307-5244.58.2024.309234

А. В. Прокіп

ORCID: 0009-0009-6777-5146

Львівський історичний музей

Ю. В. Михальський

ORCID: 0000-0002-1504-2604

Львівський торговельно-економічний університет

О. З. Кендус

ORCID: 0000-0001-5908-8383

Львівський торговельно-економічний університет

A. Prokip

Lviv Historical Museum

Yu. Mykhalskyi

Lviv University of Trade and Economics

O. Kendus

Lviv University of Trade and Economics

ВНЕСОК ГЕНЕРАЛ-МАЙОРА ЛЕОПОЛЬДА РИКА ТА ЙОГО РОДИНИ У ФОРМУВАННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ ЛЬВОВА ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

*The Contribution of Major General Leopold Ryck and His Family
to the Formation of Museum Collections in Lviv
in the First Half of the 20th Century*

У статті досліджено участь генерал-майора Леопольда Рика (1843–1927) у розвитку музеїв Львова. Зроблено загальний аналіз пам'яток з приватної колекції, які були передані до музейних збірок Історичного музею міста Львова та Національного музею ім. короля Яна III у Львові, а згодом стали складовою частиною колекції Львівського історичного музею.

Встановлено основні віхи життєвого шляху Л. Рика — галичанина, львів'янина, кадрового військового армії Австро-Угорщини, колекціонера і поціновувача старовини. Пам'ятки, що належали Л. Рику, сьогодні формують культурно-історичне надбання музеїв м. Львова, є важливим генератором інформації про епохи, які вони ілюструють.

Ключові слова: Леопольд Рик, культурно-історична пам'ятка, колекція, музей, Історичний музей міста Львова, Національний музей ім. короля Яна III у Львові, Львівський історичний музей.

The article explores the biography of Leopold Ryck (1843–1927), a prominent citizen of Lviv and Major General in the Austro-Hungarian Army. It highlights

key milestones in his life, such as his education at Lviv Technical Academy from 1862 to 1865 and his membership in the student organization «Brotherly Aid» associated with the institution. His career was dedicated to military service, culminating in his promotion to the rank of Major General. Throughout his service, Ryck received numerous honours and awards. Additionally, he was an expert, antiquities connoisseur, and collector.

His patronage activities in the development of Lviv museums are studied. A general analysis of objects from his private collection, which were transferred to the collections of the Historical Museum and the King Jan III Lviv National Museum, is conducted. After 1940, they became an important part of the Historical Museum's collection in Lviv.

The study applied principles such as historicism, objectivity, systematicity, and continuity, along with a range of specialized scientific methods, ensuring the reliability of scientific conclusions: biographical, historical systemic, historical genetic, synchronous, and critical analysis of sources. Based on sources including inventory books from the Historical Museum in Lviv, King Jan III National Museum, and inventory records of fund groups such as «Weapons», «Fabrics», and «Leather-horn» at Lviv Historical Museum, it identified items transferred by L. Ryck to the museums, compiled a list of them, and provided descriptions for some.

It is established that after L. Ryck's death, his family, particularly Anna Ryck, continued to collaborate with the L'viv Historical Museum by donating various items to its collection. The monuments once belonging to Leopold Ryck and his family have now become cultural and historical heritage, serving as significant sources of information about the periods they represent.

Keywords: Leopold Ryck, cultural and historical monuments, collection, Historical Museum of Lviv city, King Jan III Lviv National Museum, Lviv Historical Museum.

Музейні колекції України відіграють вагомую роль в історичних дослідженнях, оскільки зберігають пам'ять про певні епохи, важливі й буденні події, мистецькі напрями та стилі, а також про людей, що їх творили чи були їхніми сучасниками. Тому це невичерпна скарбниця нашого історичного та культурного минулого, яка потребує ще багатьох ґрунтовних досліджень.

У Львові одним із найдавніших та найбагатших за фондами є Львівський історичний музей. Його колекція включає збірки колишніх Історичного музею міста Львова та Національного музею імені короля Яна III. Обидва музеї були засновані за часів Австро-Угорської імперії, зокрема, Історичний музей міста Львова — 1891 р., а Національний музей імені короля Яна III — у вересні 1908 р. Зміни політичної влади, які відбувалися у міжвоєнний період на заході України, призводили до реорганізації у музейній

сфері. Внаслідок включення цих земель у листопаді 1939 р. до СРСР, уже 8 травня 1940 р. згідно з постановою РНК УРСР Національний музей імені короля Яна III було об'єднано з Історичним музеєм міста Львова в єдину установу — Львівський історичний музей (ЛІМ).

Нерідко колекції музеїв формувалися й доповнювалися за участю меценатів, які робили внесок у майбутню спадщину. Серед пам'яток, які надійшли до Львівського історичного музею, неабияке зацікавлення викликають ті, що належали до приватної збірки генерал-майора австро-угорської армії Леопольда Рика (1843–1927) та його родини, що стали предметом нашого наукового зацікавлення та вивчення.

Наукова новизна цієї статті зумовлена відсутністю історіографічних праць з означеної проблематики дослідження і полягає у встановленні фактів біографії самого Леопольда Рика та розкритті, на основі матеріалів музейних інвентарних книг, внеску генерал-майора та його родини у формування музейної спадщини м. Львова.

Джерельна база визначена цілями й завданнями дослідження і складається з кількох груп: по-перше, це документи, які дають змогу відтворити деякі біографічні дані з життя Л. Рика; по-друге, для аналізу діяльності Л. Рика та його родини в напрямку розвитку музеїв Львова у першій половині ХХ ст. було використано архіви Львівського історичного музею та описи предметів з інвентарів колишніх Історичного музею міста Львова, Національного музею ім. короля Яна III, а також матеріали фондів груп «Зброя», «Тканини», «Шкіра-ріг» Львівського історичного музею; по-третє, науково-довідкова та енциклопедична література.

Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму і об'єктивності, що дало змогу розглянути події та явища на основі об'єктивних закономірностей, у їх внутрішньому взаємозв'язку та взаємодії з конкретними історичними умовами. З огляду на зазначені принципи, в ході дослідження головним став статистичний метод, використаний для обліку експонатів, які Леопольд Рик і його родина передали до музейних колекцій Львова. Тема розроблялася з використанням біографічного методу, завдяки чому було уточнено й поглиблено маловідомі факти біографії Леопольда Рика. Діяльнісний підхід дав можливість простежити життєві позиції генерал-майора та представників його родини. Застосовано спеціальні методи: історико-системний, синхронний, критичний аналіз джерел та ін. — використання яких гарантувало достовірність наукових висновків. Застосування мистецтвознавчого й аксіологічного методів сприяло визначенню мистецької цінності експонатів, переданих від родини Риків. У дослідженні було використано порівняльно-історичний метод, методи аналізу та синтезу, хронологічний, які дали змогу зробити узагальнення й уникнути стереотипів і упереджень.

Мета статті: на основі віднайдених матеріалів та фактів відтворити й проаналізувати життєвий шлях генерал-майора Л. Рика; дослідити як окремі пам'ятки, так і загалом колекційну збірку, що належала йому особисто та представникам родини; встановити її значення для музейних колекцій Львова.

Про життєвий шлях Леопольда Йогана Рика відомо небагато, адже немає його особистих мемуарів чи мемуарів когось із представників його родини, а також нам невідомі та не знайдені історіографічні праці про нього. З того, що нам вдалося встановити, можемо зазначити, що Леопольд Рик народився 1843 р. у сім'ї львівського міщанина. Його батько — майстер-людвигар Йоган Міхаель Рик (1799 р. — 13 грудня 1876 р.) виготовляв вироби з металу. Деякі з робіт батька Л. Рик пізніше передав до збірки Історичного музею міста Львова.

У 1862–1865 рр. Леопольд Рик навчався у львівській Технічній академії (згодом Політехнічна школа, сьогодні Національний університет «Львівська Політехніка»). Відомо, що він належав до студентського товариства «Братня допомога», яке 1861 р. заснували слухачі Технічної академії¹.

Про період його військової служби можна судити з деяких пам'яток, що потрапили до музею. Так, серед предметів, переданих 1927 р. Історичному музею Львова від родини Л. Рика після його смерті, зберігалися 6 світлин 1901 р. з ювілейних урочистостей 15-го львівського полку піхоти (№ 236)².

За час військової служби Л. Рик досяг звань бригадного генерала піхоти, генерал-майора. Його ім'я та прізвище зазначені у списках генералітету австро-угорської армії та флоту «Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816–1918», який склав адмірал Антоніо фон Шмідт-Брентано (Schmidt-Brentano, A. 2007, р. 156).

Про те, як проводили дозвілля австро-угорські офіцери на зламі XIX–XX ст., можна скласти уявлення з окремих речей, що належали Л. Ріку. Наприклад, його родина 1927 р. передала три картки з балів у військовому казино 1897, 1903 та 1907 рр. (№ 237)³.

З 1 липня 1908 р. генерал-майор Л. Рик перебував у відставці (Schmidt-Brentano, A. 2007, р. 156). Того ж 1908 р. деякі свої речі з часів військової служби віддав Національному музею ім. короля Яна III у Львові. Офіцерський склад армії Австро-Угорщини формували виключно на добровільних засадах. Щоб стати офіцером, можна було скористатися кількома шляхами. Термін служби офіцерів не був обмеженим, але зазвичай у відставку йшли або після 40 років служби, або після досягнення 60 років.

Очевидно, відставний генерал-майор відгукнувся на заклики влади міста до громадськості передавати речі для формування збірки ново-

¹ Księga pamiątkowa Towarzystwa «Bratniej pomocy» słuchaczyw Poitechniki we Lwowie. Lwów, 1897. S. 261.

² Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939, № 236.

³ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 237.

го музею. Як зазначав музейний працівник Рудольф Менкицький: «Першу основу збірки музею, що урочисто відкрився 12 вересня 1908 р., склали польські портрети, які вже були власністю міста, предмети, передані йому як депозит від костелів, монастирів, приватних осіб та фундації Ієроніма Садовського» (Mękicki, R. 1936, s. XI).

Плани розвитку музею перервала Перша світова війна. У вересні 1914 р. Львів захопили російські війська. Окупувачи міста, царська адміністрація одразу ж приступила до виявлення, а потім і до затримань та депортацій «ненадійних» елементів. Активно «полювали» за відставними й резервними офіцерами австро-угорської армії.

Безпосередній учасник подій, львівський історик Юзеф Білина-Холодецький у спогадах «Заручники міста Львова у російській неволі 1915–1918», писав, що 3 листопада 1914 р. росіяни вивезли зі Львова до Києва 36 резервних і відставних австрійських офіцерів. Частина з них вислала до Пермі, а згодом — до Сибіру, решта залишилась у Києві. Ю. Білина-Холодецький подав список групи тих офіцерів, які з 1914 р. перебували в Києві, вказавши їх військові звання, імена та прізвища. Саме до цієї групи офіцерів входив і генерал-майор Леопольд Рик, який у списку зазначений першим як старший за званням. Ю. Білина-Холодецький наголошував, що становище австро-угорських офіцерів фактично прирівнювалося до становища заручників (Białynia-Chołodęcki, J. 1930, s. 44).

У заручники до російської армії та чиновників окупаційної влади в Галичині потрапили не тільки військові, а й представники львівської адміністрації, директори банків, музеїв, львівської інтелігенції, такі як віце-президент міста Тадеуш Рутовський, ректор університету Адольф Бек, адвокат і директор банку Степан Федак, архітектор Іван Левинський, директор Національного музею ім. короля Яна III Олександр Чоловський та інші (Białynia-Chołodęcki, J. 1930, s. 109).

Після повернення до Львова з російського заслання Л. Рик мешкав на вул. Садівницькій, 25. 1918 р. він допомагав львівським музеям, зокрема Історичному музею міста Львова, даруючи й передаючи туди різні речі.

Так, 8 вересня 1918 р. Л. Рик передав Історичному музею міста Львова таку пам'ятку — металеву скриню цеху львівських котлярів XVIII ст. з двома замками та ключами. В інвентарній книзі музею вказано, що це «дар п. Шрама зі Львова і генерала Леопольда Рика, у якого була на зберіганні» (№ 44)¹.

Тоді ж Л. Рик подарував Історичному музею два мідні ліхтарі львівської ручної роботи (№ 45). У записі міститься цікава інформація і про його батька — Йогана Міхаеля Рика, а саме зазначено, що ліхтарі є

¹ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 44.

«даром генерала Леопольда Рика, сина Міхаеля Рика — львівського міщанина, котлярського майстра, померлого у 1876 р.»¹.

Наступною пам'яткою, яку передав музею Л. Рик, став мідний дзбан 1835 р. роботи батька, майстра Йогана Міхаеля Рика. В описі записано, що дзбан був викуваний вручну, мав мідну накривку, яка завершувалася жолудем. Висота дзбанка з накривкою становила 41,5 см, а без накривки — 30 см. Висота накривки — 12,5 см. На дзбані вміщений напис: «Meister stuck | des Johann Michael Ryck | Burgers und Kupferschmiedmeisters | in Lemberg | 1835» (№ 46)². До дзбанка долучався власноруч написаний лист Л. Рика, переданий до архівної збірки Історичного музею міста Львова (№ 203)³.

Завдяки генерал-майору Л. Ріку до музейної збірки потрапив ще один виріб батька — Йогана Міхаеля Рика — бронзова печатка. На печатці — два леви, що стоять на консолі й тримають чайник, під яким видно літери: J M R (Johann Mihael Ryck) (№ 49)⁴.

Цікавим предметом, переданим 8 вересня 1918 р. від Л. Рика, був також бронзовий молоточок до колення горіхів завдовжки 12,5 см з вибитою маркою людвисара: «Moser Lemberg» (№ 47)⁵.

Наступним дарунком, який генерал-майор зробив музею, стала мала скриня XVII ст. невідомого ремісничого цеху (розмірами 36 × 21 × 22), пошкоджена, орнаментована, без ключа (№ 48)⁶.

У тому ж 1918 р. Л. Рик подарував Історичному музею 4 монети, знайдені на вул. Садівницькій № 19–21, з них — три польські монети часів короля Сигізмунда III і одну австрійську (№ 50)⁷.

Так само активно генерал-майор поповнював музейну колекцію й наступного 1919 р. У приватній збірці Л. Рика зберігалося багато різних світлин, фотонегативів, навіть фільмів, які він вирішив передати музею. Так, 2 січня 1919 р. Л. Рик подарував музею:

- 1) 8 світлин 13 × 18 см «Військовий цвинтар у Львові» (№ 56)⁸;
- 2) 1 світлина Євангелістської церкви у Львові 1870 р. (фотографічний заклад Кароля Фердинанда Ланга у Львові) (№ 57)⁹;
- 3) фотографії давнього Львова (6 × 10 см) (№ 58)¹⁰:
 - а) південно-східна частина Ринку (фотографічний заклад К. Ф. Ланга у Львові);

¹ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 45.

² Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 46.

³ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 203.

⁴ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 49.

⁵ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 47.

⁶ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 48.

⁷ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 50.

⁸ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 56.

⁹ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 57.

¹⁰ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 58.

б) Дім інвалідів (фотографічний заклад К. Ф. Ланга у монастирі Бенедиктинок, 247 3/4);

в) каплиця Дому інвалідів (фотографічний заклад К. Ф. Ланга);

г) Марійська площа у Львові (фотографічний заклад К. Ф. Ланга);

д) вулиця Кароля Людвіга (фотографічний заклад К. Ф. Ланга);

е) вулиця Новаківська (фотографічний заклад Е. Тшемського у Львові на вул. Широкий, 13¼, у будинку телеграфічного уряду)¹.

1921 р. генерал-майор передав музею 43 негативи плівкових фільмів, з них:

а) 4 од. — з вул. Садівницької;

б) 4 од. — з освячення нового залізничного вокзалу;

в) 15 од. — торгові сцени на ринку, сценка витягування лотерейних квитків (1900 р.);

д) 8 од. — з Личаківського кладовища;

е) 6 од. — від'їзд 12 полку угорських гусарів зі Львова;

є) 6 од. — з останнього перебування цесаря Франца-Йосифа I у Львові (№ 119)², а також 1 світліну — Чортів млин коло Львова (№ 134)³.

Генерал-майор Л. Рик помер 1927 р., похований на Личаківському цвинтарі Львова у родинному гробівці Риків (поле 55). Пам'ятник на могилі має форму прямокутника, викладеного з каменю, розширений в основі й трохи звужений угорі. Верх постаменту завершується залізним хрестом з Розп'яттям. На тому боці постаменту, що звернений до алеї кладовища, вміщена таблиця з напівстертими написами (на 2024 р.) німецькою мовою — переліком членів родини Риків (усього на таблиці вказані 8 осіб), датами їх народження і смерті.

Першим у списку зазначений найстарший представник родини, батько Леопольда — Йоган Рик (1799–13.12.1876), далі Францішка (12.05.1820–23.05.1896), Франц (1836–25.02.1867), Йоган (1838–05.09.1895), Вільгельм (1840–27.11.1884), Людвіка (1842–06.04.1912), Отилія (1832–15.05.1920) та Леопольд (17.10.1843 — (?).03.1927). Ім'я Л. Рика з напівстертими датами народження та смерті стоїть у списку на таблиці останнім. Під переліком членів родини Риків на таблиці — дуже стерте, ледь помітне (на 2024 р.) зображення Богородиці й напис німецькою мовою: «TOD ES BLUTHE IST DAS LEBEN. LEBENS BLUTHE IST DER TOD», в перекладі українською «СМЕРТЬ — ЦЕ КРОВ ЖИТТЯ. КРОВ ЖИТТЯ — ЦЕ СМЕРТЬ».

З 1927 р., тобто після смерті Л. Рика, колекцію Історичного музею Львова поповнювала його родина. Зокрема було передано запрошення, візитки, повідомлення з часів Першої світової війни (№ 271)⁴.

¹ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 58.

² Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 119.

³ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 134.

⁴ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 271.

Родина Риків передала музею також портрет Кароля Антонія Манхардта, олія, полотно, худ. Швейкарт, 1817 р. (№ 234)¹; портрет його дружини з Бартельмютів Манхардт, олія на полотні, худ. Швейкарт (№ 235)²; 18 світлин, зокрема 2 фотографії самого генерала Л. Рика; 21 світлину — з Крайової виставки 1894 р.; пам'яткову книгу; 6 друків (№ 236)³; акварельну фотографію невідомого капітана австро-угорської армії; акварельний портрет Фридерики Мільде-Браун та ін. (№ 237)⁴.

16 грудня 1932 р. Історичний музей Львова придбав у Анни Рик іще 183 світлини з видами Львова та з Крайової виставки 1894 р. (№ 513)⁵.

Як уже зазначалося, генерал-майор Л. Рик активно співпрацював і з Національним музеєм ім. короля Яна III у Львові. Меморіальні речі, які Л. Рик передав цьому музею, можна систематизувати так:

- 1) речі генерал-майора з 1908 р.;
- 2) речі з 1914 р.;
- 3) ордени та нагороди Л. Рика.

До речей із 1908 р. належать комплект уніформи генерал-майора, генерала піхоти австро-угорської армії Л. Рика, який складається з:

- 1) воєнного генеральського мундира з краваткою;
- 2) генеральського капелюха з плюмажем;
- 3) генеральської шапки (кепі);
- 4) штанів з панчохами;
- 5) однієї пари офіцерських рукавичок з замші;
- 6) однієї пари офіцерського взуття зі шпорами;
- 7) офіцерської шаблі з піхвами та портупесю;
- 8) золотого генеральського паса.

У вступній інвентарній книзі Національного музею ім. короля Яна III «Щоденник надходжень Національного музею ім. короля Яна III (Інвентар предметів)» за № 1760 подано інвентарний опис речей Л. Рика, де зазначено, що це «уніформа генерала піхоти колишньої австрійської армії з 1908 р., що складається з парадного сюртука, чорних штанів, капелюха з зеленим пір'ям, чорної генеральської шапки, пари рукавичок, пари взуття з острогами, шаблі зі шкіряним поясом і портупей, поясу, польової сорочки, генеральської польової шапки, двох комірців з чорними укладками і шістьма медалями та орденами з футлярами. Дар п. ген. Яна Рика»⁶.

«Щоденник надходжень Національного музею ім. короля Яна III (Інвентар предметів) / Dziennik nabytków Muzeum Narodowego» містить багато ціка-

¹ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 234.

² Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 235.

³ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 236.

⁴ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 237.

⁵ Dziennik nabytków Muzeum Historycznego miasta Lwowa, 1915–1939. № 513.

⁶ Dziennik nabytków Muzeum Narodowego im. króla Jana III, 1909–1939. № 1760.

вої інформації щодо пам'яток, що надходили до музею в 1909–1932 рр. Так, з 1909 по 1915 рр. (№ 1–1344) щоденник надходжень вів Францішек Ковалишин, з 24 листопада 1915 р. по 4 червня 1921 р. (№ 1345–1606) — доктор Кароль Бадецький, а з 4 червня 1921 р. (№ 1607–2049) — Рудольф Менкицький. Отже, можемо припустити, що описував речі генерал-майора Л. Рика¹ 1925 р. один із провідних спеціалістів Музею, хранитель (кустош) Р. Менкицький.

У путівнику по Національному музею ім. короля Яна III 1936 р. Р. Менкицький наголошував, що після закінчення Першої світової війни музейну збірку потрібно було практично заново впорядковувати, щоб знову зробити її доступною для відвідувачів. 1921 р. це робили К. Бадецький і Р. Менкицький, бо директор музею О. Чоловський тоді перебував на московській території (Mękicki, R. 1936, s. XIII). У 1921–1922 рр., як делегат «спеціальної польсько-советської комісії», О. Чоловський очолював музейну підкомісію (Крутоус, А. 2004, с. 80).

У путівнику 1936 р. по музею Р. Менкицький подав список жертводавців історичних пам'яток для збірки Національного музею ім. короля Яна III у Львові за 1909–1935 рр., у якому, окрім генерала Л. Рика, вказав таких знамих львівських колекціонерів, жертводавців, меценатів: Гелена Домбчанська, архітектор, художник Альфред Каменобродський, відомий поціновувач старовини граф Володимир Дідушицький, княгиня Ванда Любомирська, княгиня Констанція Сангушко, графиня Марія Шембек, музейники Олександр Чоловський, Кароль Бадецький та ін. (Mękicki, R. 1936, s. XX, XXI).

Після ліквідації 1940 р. Національного музею ім. короля Яна III й створення ЛІМ речі Л. Рика потрапили в фондові збірки останнього (зокрема, у фондові групи «Зброя», «Тканини», «Шкіра-ріг»).

Так, в інвентарній книзі фондової групи ЛІМ «Шкіра-ріг» подано опис головного убору (вихідного кепі) Л. Рика², у якому зазначено: «Шапка австрійська 1908 р. Висока, з чорного сукна. Козирок і обворок шкіряні. Над козирком позолочений галун. На султані круг з написом: "F. J. R". В середині шапки на клаптику білого матеріалу, зроблений напис німецькою: "K. u. K. generalmajor des ruhestande Leopold Ryck 1908"»³.

У наступному інвентарному описі ще одного головного убору — польового кепі, що належало Л. Ріку (Тк-3623), але вже з фондової групи ЛІМ «Тканини» записано, що це: кепі польове генеральське, виготовлене в Австро-Угорщині, з 1908 р. Його туля циліндрична, овальна у перерізі, виготовлена з картону та обтиснена сірим сукном. Кепі має шкіряний козирок, згори сірий, а зісподу коричневий, з невисоким кантом. Знизу туля оперезана

¹ Dziennik nabytków Muzeum Narodowego im. króla Jana III, 1909–1939. № 1760.

² Архів Львівського історичного музею (Далі — А ЛІМ). Ф. «Шкіра, ріг». № Шр-456.

³ Архів Львівського історичного музею (Далі — А ЛІМ). Ф. «Шкіра, ріг». № Шр-456.

подвійним чорно-золотим шнуром. У верхній частині тулії є кокарда позолоченої латунної капітелі з везелем імператора Франца-Йосифа I. До денця тулії прикріплений шматок тканини з написом: «K. u. k. general major des ruhestande | Leopold Ryck | 1908»¹.

В інвентарній книзі № 9 фондової групи «Тканини» можна ознайомитися з описом золотого генеральського паска (офіцерського шарфа), що належав Л. Ріку (Тк-3609). В описі предмета вказано, що це — стрічка золотого галуна, до одного з кінців якої прикріплена мідна прямокутна пряжка з гербом Австро-Угорщини (двоголовий коронований орел, на грудях якого щиток з ініціалами «F. J. I.»). Вироблений в Австро-Угорщині 1908 р. Зазначено, що офіцерський шарф належав генерал-майору Л. Ріку².

Окрасою багатьох музейних виставок останніх років став генеральський мундир Л. Рика. Багаторічний дослідник цієї групи фондів Валентина Петрова у статті «Пам'ятки фондової групи «Тканини» писала, що у збірці фондової групи ЛІМ «Тканини» представлені військові однострої, зокрема мундир австрійського генерала ХХ ст., не вказуючи, кому саме належав цей мундир (Петрова, В. 2004, с. 42).

В інвентарному описі предмет (Тк-3815), записаний як мундир генерала австрійської армії. Пошитий з голубого сукна, комір-стійка, манжети і внутрішня частина бортів з червоного яскравого сукна. Комір і манжети гаптовані жовтим металом; на комірі — дві шестикутні зірочки³.

В комплекті до мундира додавався аркуш-записка 1925 р. з переліком речей Л. Рика, переданих 1908 та 1914 рр. У записці німецькою і польською мовами наведено список речей Л. Рика, зокрема вписаний генеральський мундир і зазначено, що це: «Дар бригад. генерала у відставці Леопольда Рика «Народному Музею Короля Яна III» королівського столичного Міста Львова. 1925»⁴.

Під час дослідження фондової групи музейних предметів ЛІМ «Зброя», з'ясувалося, що в ній зберігається шабля генерал-майора Л. Рика (З-432), яку він передав 1908 р.

В інвентарному описі пам'ятки, складеному 15 жовтня 1979 р., предмет поданий як піхотна офіцерська шабля зразка 1861 р. Така модель перебувала на озброєнні офіцерів, зокрема генералів австрійської піхоти й артилерії у 1861–1919 рр.

З 1908 по 1940 рр. шабля зберігалась у Національному музеї ім. короля Яна III, якому була «подарована власником генералом Іоганом Риком»⁵. Далі в інвентарному описі подано технічні характеристики пам'ятки. Вказано, що клинок шаблі виготовлений з полірованої сталі, має слабку кривиз-

¹ А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3623.

² А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3609.

³ А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3815.

⁴ А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3815.

⁵ А ЛІМ. Ф. «Зброя». Кн. 1. № З-432.

ну, односічний, а на кінці двосічний, однодолний з високим ребром і рікасо. Хрестовина-щиток зі сталеві бляхи, широка, пласка, з піднятими краями. Один кінець має два отвори під темляк і загнутий униз та закінчується циліндричним гудзиком, другий — переходить у пласку дужку, вигнуту посередині. Гриф дерев'яний, обтягнений чорною зміною шкірою, рубчастий по горизонталі та перевитий по рубцях дротом. Гребінь гранений та переходить у ковпачок. Піхви зроблені зі сталі, з устям, двома обоймицями і накопичником. На одній обоймиці є скоба, а на другій — кільце. До шабельного ефеса прив'язаний темляк зі срібної парчі з китицею, на якій з одного боку вигаштуваний вензель імператора Франца-Йосифа I, а з другого — двоголовий орел (герб Австро-Угорської імперії). До піхов прикріплено два фрагменти шкіряної портупей, підбитої парчею. При виготовленні шаблі використовувалися техніки штампування, полірування. Її загальна довжина становить 90,7 см, довжина клинка — 76,6 см, ширина клинка — 2,35 см, кривина — 1,6 / 45 см, а вага без піхов — 530 гр.¹

Ще одну групу речей генерала Л. Рика становить, як указано в записці з 1925 р., його польове обмундирування з 1914 р., а саме:

- 1) сіро-польова сорочка (фельдгард) з орденськими планками;
- 2) офіцерська шапка;
- 3) краватка з комірцем².

До третьої групи меморіальних речей належать нагороди і відзнаки, які свідчать про військові заслуги генерал-майора. Опираючись на записку з 1925 р.³, дізнаємося, що держава відзначила Л. Рика такими нагородами:

- 1) військовим хрестом «За заслуги» з воєнними прикрасами («*Militärverdienskreuz*»);
- 2) військовою медаллю «За заслуги» на червоному банті;
- 3) військовою службовою відзнакою II класу для офіцерів;
- 4) ювілейною пам'ятною медаллю збройних сил;
- 5) військовим ювілейним хрестом.

Меморіальні речі генерал-майора експонувалися на кількох виставках, організовуваних у ЛІМ, зокрема на виставці присвяченій 100-річчю Першої світової війни «Пам'ятати, щоб не повторити», у березні 2015 р.

Згадано Л. Рика і на виставці «Чинівницькі шпаги ХІХ–ХХ ст. З колекції Львівського історичного музею» (червень — жовтень 2019 р, у відділі ЛІМ «Музей Арсенал», автори — А. Прокіп, Л. Бреннер). Тут експонувалися чинівницькі шпаги, шаблі, чинівницькі мундири, головні убори чинівників, світлини, інформаційний матеріал тощо. З меморіальних речей, що належали Л. Ріку, на виставці можна було оглянути його генеральський мундир,

¹ А ЛІМ. Ф. «Зброя». Кн. 1. № 3-432.

² А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3815.

³ А ЛІМ. Ф. «Тканини». Кн. 9. № Тк-3815.

два головні убори-кепі (польове й парадно-вихідне), документ 1925 р. з переликом речей Л. Рика, переданих Національному музею ім. короля Яна III.

Отже, меморіальні предмети, що колись належали бригадному генералу піхоти, генерал-майору австро-угорської армії Л. Ріку та потрапили спочатку до Історичного музею міста Львова, Національного музею ім. короля Яна III у Львові, а потім — до ЛІМ, допомагають нам зберегти пам'ять про цю особу — не тільки військового, а й збирача та поціновувача культурно-історичних пам'яток, які, потрапивши до музеїв, значно збагатили їх збірки.

Діяльність Л. Рика в напрямі колекціонування та поповнення музейних колекцій, хоча й у меншому обсязі, можна певною мірою, порівняти з діяльністю таких відомих львівських колекціонерів, меценатів-жертводавців, музейників, як Гелена Домбчанська, Володимир Дідушицький, Олександр Чоловський, Кароль Бадецький.

Окрім меморіальних речей генерал-майора, які допомагають вивчати період Першої світової війни (1914–1918 рр.), вагоме місце посідають світлини, які ілюструють види м. Львова та масштабність Крайової виставки 1894 р., а негативи плівкових фільмів — доповнюють наші знання про ХІХ–ХХ ст.

Загалом предмети з колекції Л. Рика та його родини дають змогу краще пізнати й показати важливі історичні події, життя людей тієї історичної епохи, можуть бути цікаві як для музейних працівників, істориків, дослідників, так і для звичайних відвідувачів Львівського історичного музею.

Крутоус, А. 2004. Олександр Чоловський (1865–1944): *Ми з Львівського історичного... 1893–2003. До 110-річчя створення ЛІМ*. Спецвипуск. Львів. С. 7–14.

Петрова, В. 2004. Пам'ятки фондової групи «Тканини». *Ми з Львівського історичного... 1893–2003. До 110-річчя створення ЛІМ*. Спецвипуск. Львів. С. 40–44.

Białynia-Chołodecki, J. 1930. *Zakładnicy miasta Lwowa w niewoli rosyjskiej 1915–1918*. Lwów.

Mękicki, R. 1936. *Muzeum Narodowe im. króla Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach*. Lwów.

Schmidt-Brentano, A. 2007. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816–1918*. Wien.

Krutous, A. 2004. Oleksandr Cholovsky (1865–1944) [Oleksandr Cholovsky (1865–1944)]. *My z Lvivskogo istorychnogo... 1893–2003. Do 110-richchia stvorennia LIM. Specvypusk*. Lviv. S. 7–14. [In Ukrainian].

Petrova, V. 2004. Pamiatky fondovoi grupy «Tkanyny» [Monuments of the Stock Group «Fabrics»]. *My z Lvivskogo istorychnogo... 1893–2003. Do 110-richchia stvorennia LIM. Specvypusk*. Lviv. S. 40–44. [In Ukrainian].

Białynia-Chołodecki, J. 1930. *Zakładnicy miasta Lwowa w niewoli rosyjskiej 1915–1918* [Hostages of the City of Lviv in Russian Captivity 1915–1918]. Lwów. [In Polish].

Mękicki, R. 1936. *Muzeum Narodowe im. króla Jana III we Lwowie. Przewodnik po zbiorach*. [King Jan III National Museum in Lviv. Guidebook]. Lwów. [In Polish].

Schmidt-Brentano, A. 2007. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816–1918*. [Generals 1816–1918]. Wien. [In German].